Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)

den 8 maj 2025 *

”Begäran om förhandsavgörande – Konsumentskydd – Direktiv 93/13/EEG – Oskäliga avtalsvillkor i konsumentavtal – Artikel 2 b – Begreppet konsument – Avtal med dubbla syften – Jordbrukare som ingått ett avtal om köp av en vara som är avsedd såväl för jordbrukarens jordbruksföretag som för egen hushållsförbrukning – Den inre marknaden för el – Direktiv 2009/72/EG – Artikel 3.7 – Punkt 1 a i bilaga I – Hushållskund – Elleveransavtal med fast löptid och fast pris – Avtalsvite vid uppsägning i förtid – Nationell lagstiftning enligt vilken vitesbeloppet är begränsat till ’kostnader och ersättningar som följer av avtalet’”

I mål C-410/23 [Pielatak] [i],

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Sąd Okręgowy w Warszawie (Regiondomstolen i Warszawa, Polen) genom beslut av den 26 maj 2023, som inkom till domstolen den 3 juli 2023, i målet

**I. SA**

mot

**S. J.,**

meddelar

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden I. Jarukaitis (referent) samt domarna N. Jääskinen, A. Arabadjiev, M. Condinanzi och R. Frendo,

generaladvokat: A. Rantos,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– Polens regering, genom B. Majczyna, i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: polska.

[i] Förevarande mål har getts ett fiktivt namn. Detta namn är inte någon av rättegångsdeltagarnas verkliga namn.

– Europeiska kommissionen, genom O. Beynet, M. Owsiany-Hornung och T. Scharf, samtliga i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

## Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 2 b och c i rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal (EGT L 95, 1993, s. 29), och artikel 3.5 och 3.7 i samt punkt 1 a och e i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG (EUT L 211, 2009, s. 55).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan elhandlaren I. SA (nedan kallad elhandlaren) och jordbrukaren S.J. angående betalning av avtalsvite med anledning av att den sistnämnde i förtid har sagt upp ett elleveransavtal med fast löptid och fast pris som dessa parter ingått.

### Tillämpliga bestämmelser

#### *Unionsrätt*

*Direktiv 93/13*

3 I artikel 2 i direktiv 93/13 föreskrivs följande:

”I detta direktiv avses med

…

b) *konsument*: en fysisk person som i samband med avtal som omfattas av detta direktiv handlar för ändamål som faller utanför hans näring eller yrke,

c) *näringsidkare*: en fysisk eller juridisk person som i samband med avtal som omfattas av detta direktiv handlar för ändamål som har samband med hans näring eller yrkesverksamhet, oavsett om den är offentlig eller privat.”

*Direktiv 2009/72*

4 I skälen 3, 7, 8, 51, 52, 54 och 57 i direktiv 2009/72 angavs följande:

”(3) De friheter som … unionens medborgare garanteras … kan endast uppnås på en fullständigt öppnad marknad, där alla konsumenter fritt kan välja handlare och där alla handlare kan leverera fritt till sina kunder.

…

(7) I kommissionens meddelande [till Europeiska rådet och Europaparlamentet] av den 10 januari 2007 med titeln ’En energipolitik för Europa’ [KOM(2007) 1 slutlig] framhävdes betydelsen av att fullborda den inre marknaden för el och skapa lika villkor för alla elföretag i [europeiska] gemenskapen. …

(8) För att trygga konkurrens och elförsörjning till mest konkurrenskraftiga pris bör medlemsstaterna och de nationella tillsynsmyndigheterna underlätta gränsöverskridande tillträde för nya elhandlare som levererar el från olika energikällor samt för nya leverantörer av elproduktion.

…

(51) Konsumenternas intresse bör stå i centrum för detta direktiv och tjänsternas kvalitet bör höra till elföretagens centrala ansvarsområden. Befintliga konsumenträttigheter behöver stärkas och tryggas och bör innefatta ökad transparens. Konsumentskyddet bör säkerställa att alla konsumenter inom gemenskapens utökade ansvarsområde kan dra nytta av en konkurrensutsatt marknad. Medlemsstaterna eller, om en medlemsstat föreskrivit detta, tillsynsmyndigheterna, bör se till att konsumenträttigheterna tillgodoses.

(52) Konsumenterna bör få tydlig och begriplig information om sina rättigheter i förhållande till energisektorn. …

…

(54) Effektiva möjligheter till tvistlösning för alla konsumenter borgar för ett bättre konsumentskydd. …

…

(57) Det bör vara av största vikt för medlemsstaterna att verka för fungerande konkurrens och att olika elhandlare utan svårighet får tillträde till marknaden samt att främja ny elproduktionskapacitet för att konsumenterna verkligen ska kunna dra full fördel av en liberaliserad inre marknad för el.”

5 I artikel 1 i detta direktiv, med rubriken ”Syfte och tillämpningsområde”, föreskrevs följande:

”I detta direktiv fastställs gemensamma regler för produktion, överföring, distribution och leverans av el, samt bestämmelser om konsumentskydd, i syfte att förbättra och integrera konkurrensutsatta elmarknader i gemenskapen. …”

6 Artikel 2 i nämnda direktiv innehöll följande definitioner:

”I detta direktiv avses med

…

7. *kund*: grossist eller slutförbrukare av el.

…

9. *slutförbrukare*: kund som köper el för eget bruk.

10. *hushållskund*: kund som köper el för sin egen hushållsförbrukning och inte för kommersiell verksamhet eller yrkesverksamhet.

11. *icke-hushållskund*: varje fysisk eller juridisk person, inklusive producenter och grossister, som köper el som inte är avsedd för egen hushållsförbrukning.

12. *berättigad kund*: kund som fritt kan välja elhandlare i den mening som avses i artikel 33.

…”

7 I artikel 3 i samma direktiv, med rubriken ”Skyldighet att tillhandahålla allmännyttiga tjänster och skyddet av kunderna”, föreskrevs följande i punkterna 5 och 7:

”5. Medlemsstaterna ska säkerställa

a) att om en kund under iakttagande av de avtalsenliga villkoren önskar byta elhandlare, den eller de berörda operatörerna genomför detta byte inom tre veckor, och

b) att kunderna har rätt att erhålla samtliga relevanta förbrukningsuppgifter.

Medlemsstaterna ska se till att alla kunder garanteras de rättigheter som avses i leden a och b på ett icke-diskriminerande sätt i fråga om kostnader, arbete eller tidsåtgång.

…

7. Medlemsstaterna ska vidta lämpliga åtgärder för att skydda slutförbrukare, och de ska särskilt se till att utsatta kunder får tillräckligt skydd. … De ska säkerställa en hög konsumentskyddsnivå, särskilt vad gäller transparens i fråga om allmänna avtalsvillkor, allmän information och mekanismer för tvistlösning. Medlemsstaterna ska se till att berättigade kunder i praktiken lätt kan byta till en ny elhandlare. Åtminstone när det gäller hushållskunder ska dessa åtgärder omfatta dem som anges i bilaga I.”

8 I artikel 33 i direktiv 2009/72, med rubriken ”Öppnande av marknaderna och ömsesidighet”, föreskrevs följande i punkt 1:

”Medlemsstaterna ska se till att följande kunder är berättigade:

…

c) Från och med den 1 juli 2007, samtliga kunder.”

9 I artikel 37 i detta direktiv, med rubriken ”Tillsynsmyndighetens skyldigheter och befogenheter”, föreskrevs följande i punkt 1:

”Tillsynsmyndigheten ska ha följande skyldigheter:

…

l) Respektera avtalsfriheten, både för avtal som kan avbrytas och för långtidsavtal, förutsatt att dessa stämmer överens med gemenskapslagstiftningen och gemenskapens politik.

…”

10 I direktivets bilaga I, med rubriken ”Konsumentskyddsåtgärder”, föreskrevs följande i punkt 1:

”Om inte annat följer av gemenskapsreglerna om konsumentskydd, särskilt Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG av den 20 maj 1997 om konsumentskydd vid distansavtal [EGT L 144, 1997, s. 19] och direktiv [93/13], ska de åtgärder som avses i artikel 3 tillförsäkra kunderna följande:

a) Rätt till ett avtal med sin elhandlare, i vilket följande anges:

…

– Avtalets löptid och hur avtalet och tjänsterna förlängs eller sägs upp samt huruvida det ska vara tillåtet att frånträda ett avtal utan kostnad.

…

Villkoren ska vara skäliga och kända på förhand. Information om dem bör under alla omständigheter ges innan avtalet ingås eller bekräftas. …

…

e) Möjlighet att byta elhandlare utan kostnad.

…”

11 Direktiv 2009/72 upphävdes och ersattes, med verkan från den 1 januari 2021, av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU (EUT L 158, 2019, s. 125), i enlighet med artikel 72 första stycket i direktiv 2019/944.

*Direktiv 2011/83/EU*

12 I skäl 17 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU av den 25 oktober 2011 om konsumenträttigheter och om ändring av rådets direktiv 93/13/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG och om upphävande av rådets direktiv 85/577/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG (EUT L 304, 2011, s. 64), anges följande:

”Definitionen av begreppet konsument bör omfatta fysiska personer som agerar för ändamål som faller utanför den egna närings- eller yrkesverksamheten. Om, beträffande avtal med dubbla syften, ett avtal ingås för ändamål som dels faller inom, dels faller utanför personens egna närings- eller yrkesverksamhet och näringssyftet är så begränsat att det inte dominerar avtalets övergripande sammanhang bör den personen även anses såsom konsument.”

*Direktiv 2019/944*

13 I skäl 1 i direktiv 2019/944 anges följande:

”Flera ändringar ska göras av direktiv [2009/72]. Det direktivet bör av tydlighetsskäl omarbetas.”

14 I artikel 12 i direktiv 2019/944, som har rubriken ”Rätt att byta och regler om avgifter i samband med byte”, föreskrivs följande i punkterna 2 och 3:

”2. Medlemsstaterna ska säkerställa att åtminstone hushållskunder och små företag inte debiteras några avgifter i samband med byte.

3. Genom undantag från punkt 2 får medlemsstaterna tillåta att leverantörer eller marknadsaktörer som deltar i aggregering tar ut uppsägningsavgifter för kunder om dessa kunder frivilligt säger upp elleveransavtal med fast löptid och fast pris före förfallodagen, förutsatt att dessa avgifter är en del av ett avtal som kunden frivilligt har ingått och att kunden tydligt informeras om dem innan avtalet ingås. Sådana avgifter ska vara proportionella och får inte överstiga de direkta ekonomiska förluster som en leverantör eller marknadsaktör som deltar i aggregering drabbas av till följd av att kunden säger upp avtalet, inbegripet kostnaderna för eventuella kombinerade investeringar eller tjänster som redan tillhandahållits kunden som en del av avtalet. Bevisbördan för de direkta ekonomiska förlusterna ska åvila den leverantör eller marknadsaktör som deltar i aggregering, och tillåtligheten i uppsägningsavgifter ska övervakas av tillsynsmyndigheten eller en annan behörig nationell myndighet.”

### *Polsk rätt*

15 I artikel 4j.3a i ustawa – Prawo energetyczne (energilagen) av den 10 april 1997 (Dz. U. nr 54, position 348), i den lydelse som är tillämplig i det nationella målet (nedan kallad energilagen), föreskrivs följande:

”En slutförbrukare får säga upp ett avtal som ingåtts med fast löptid, enligt vilket ett energiföretag levererar kunden gasformiga bränslen eller energi, utan att kunden ådrar sig några andra kostnader eller ersättningar än de som följer av avtalet, genom att sända ett skriftligt meddelande till energiföretaget.”

16 I artikel 483 § i ustawa – Kodeks cywilny (civillagen) av den 23 april 1964 (Dz. U. nr 16, position 93), i den lydelse som är tillämplig i det nationella målet (nedan kallad civillagen), föreskrivs följande:

”I avtalet kan föreskrivas att ersättning för skada som åsamkats till följd av att en förpliktelse in natura inte fullgörs eller fullgörs på ett felaktigt sätt ska utges genom betalning av ett bestämt belopp (avtalsvite).”

## Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

17 Den 18 mars 2017 ingick S.J. och elhandlaren ett elleveransavtal (nedan kallat avtalet i fråga i det nationella målet), till vilket en bilaga 1 och allmänna försäljningsvillkor, vilka utgjorde en integrerad del av avtalet, hade bifogats.

18 I artikel 7.2 i avtalet föreskrevs att avtalet ingicks med fast löptid fram till den 31 december 2021 och att elen skulle börja levereras från den 1 januari 2018. I artikel 6 preciserades att kunden, bland annat om avtalet hävdes före det datum som anges i punkt 2, var skyldig att betala ett avtalsvite i enlighet med de principer som anges i punkt VI punkterna 1–3 i de allmänna försäljningsvillkoren. Enligt punkt 1 motsvarade detta vite den el som kunden i samma avtal hade angett som ”planerad energikvantitet” för en viss leveransort, till ett enhetspris på 60 polska zloty (PLN) (cirka 14 euro) per megawattimme (MWh), vilken inte hade använts. Mängden energi som inte hade använts beräknades som summan av den uppskattade genomsnittliga energiförbrukningen under de månader som följde på uppsägningen av det avtal som är i fråga i det nationella målet fram till utgången av den period som anges i artikel 7.2. Den förväntade elförbrukningen vid förbrukningsstället var 20 MWh per år och förbrukningsstället för elen, som anges i bilaga 1 till avtalet, var S.J:s jordbruksföretag.

19 Genom skrivelse av den 5 maj 2017, som delgavs elhandlaren den 8 maj 2017, meddelade S.J. att han frånträdde det avtal som är i fråga i det nationella målet genom att utöva den lagstadgade ångerrätt som föreskrivs för konsumentavtal. Han förklarade dessutom att han undandrog sig de rättsliga följderna av avtalet som hade ingåtts av misstag och gjorde gällande att avtalet var ogiltigt.

20 Genom skrivelse av den 22 maj 2020 meddelade elhandlaren att han ansåg att dessa invändningar var verkningslösa. Elhandlaren utfärdade en debetnota enligt vilken S.J. före den 7 juli 2020 skulle betala ett avtalsvite på 4 700,22 PLN (cirka 1 128 euro), samt en faktura daterad den 5 mars 2018 som avsåg 254,33 PLN (cirka 61 euro) och en rättelsefaktura daterad den 8 januari 2020 som avsåg 314,90 PLN (cirka 75 euro) för el som hade levererats under perioden 1–10 januari 2018.

21 När S.J. vägrade att betala dessa belopp väckte elhandlaren talan vid Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie (Distriktsdomstolen i Warszawa stad, Polen) och yrkade att S.J. skulle förpliktas att betala dessa belopp. Nämnda domstol ogillande talan. Till att börja med konstaterade domstolen att S.J. inte var konsument och att han därför inte lagligen kunde frånträda det avtal som är i fråga i det nationella målet med stöd av konsumentskyddslagstiftningen. I detta avseende noterade domstolen särskilt att S.J:s jordbruksföretag angavs som förbrukningsställe i det avtal som är i fråga i det nationella målet och att även om S.J. hade uppgett att den inköpta elen även var avsedd för hushållsförbrukning, var detta inte tillräckligt för att han skulle anses vara konsument, eftersom det i avtalet angavs att elen var avsedd för personer som inte var konsumenter. Enligt denna domstol utgjorde nämligen användningen av ett erbjudande som var avsett för kunder som inte är konsumenter i sig ett bevis för att S.J. hade ingått det avtal som är i fråga i det nationella målet i egenskap av näringsidkare och att detta avtal hade ett direkt samband med hans näringsverksamhet, det vill säga hans jordbruksföretag.

22 Därefter tillämpade samma domstol artikel 4j.3a i energilagen, men fann ändå att yrkandet om betalning av avtalsvite inte skulle bifallas, eftersom ett sådant vite enligt artikel 483.1 i civillagen endast kan föreskrivas för det fall en förpliktelse in natura inte fullgörs eller fullgörs på ett felaktigt sätt. I förevarande fall utgörs emellertid föremålet för köparens prestation vid elförsäljning av pengar, eftersom köparen ska betala priset.

23 Domstolen i fråga avvisade dessutom kraven på betalning för förbrukad el såsom ogrundade, eftersom elhandlaren inte hade levererat någon el.

24 Elhandlaren överklagade denna dom till Sąd Okręgowy w Warszawie (Regiondomstolen i Warszawa, Polen), som är den hänskjutande domstolen. Elhandlaren gjorde bland annat gällande att artikel 4j.3a i energilagen och artikel 483.1 i civillagen hade åsidosatts.

25 Den hänskjutande domstolen har anfört att enligt S.J. kom företrädare för ett elbolag till hans jordbruksföretag den 18 mars 2017 och erbjöd honom elleveranser. På deras inrådan undertecknade han de icke ifyllda formulär som han hade fått och mottog i slutet av april 2017 en kopia av det avtal som är i fråga i det nationella målet, i vilket dels uppgifterna och bilagorna skilde sig från dem i det anbud som han hade fått, dels uppgifter om den förväntade energiförbrukningen hade införts på ett godtyckligt sätt. Det var av detta skäl som han i en skrivelse av den 5 maj 2017 gav uttryck för sin vilja att frånträda avtalet.

26 Mot denna bakgrund vill den hänskjutande domstolen för det första få klarhet i huruvida S.J. har ställning som näringsidkare eller konsument och, följaktligen, huruvida hans frånträde var giltigt. Den hänskjutande domstolen har i detta avseende bland annat påpekat att Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie (Distriktsdomstolen i Warszawa stad) konstaterade att S.J:s ”jordbruksföretag” angavs som mottagare i det avtal som är i fråga i det nationella målet och att det endast var med stöd av artikel 2.4 i avtalet, enligt vilken avtalet var avsett för personer som inte är konsumenter, som denna domstol drog slutsatsen att S.J. inte var konsument. Den hänskjutande domstolen har även påpekat att en jordbrukare enligt polsk rätt ska anses vara en näringsidkare, såvida han inte driver sitt jordbruksföretag för eget bruk.

27 Enligt domstolens praxis ska visserligen ställningen som konsument eller näringsidkare, i den mening som avses i direktiv 93/13, fastställas utifrån ett funktionellt kriterium som består i att bedöma huruvida avtalsförhållandet i fråga ingår i verksamhet som inte har samband med utövandet av ett yrke. En sådan funktionell åtskillnad är emellertid inte möjlig i förevarande fall, eftersom det är obestridligt att det avtal som är i fråga i det nationella målet avsåg köp av energi för såväl det berörda jordbruksföretaget som S.J:s hushåll. Enligt den hänskjutande domstolen nämns inte heller avtal med dubbla syften i direktiv 93/13 och även om skäl 17 i direktiv 2011/83 avser denna typ av avtal, har domstolen, bland annat i domen av den 20 januari 2005, Gruber (C-464/01, EU:C:2005:32), för att avgöra huruvida den som undertecknat ett sådant avtal kan anses vara en konsument, tillämpat andra kriterier än dem som anges i skäl 17.

28 Mot bakgrund av dessa omständigheter vill den hänskjutande domstolen få klarhet i hur begreppet konsument, i den mening som avses i artikel 2 b i direktiv 93/13, ska tolkas när det är fråga om ett avtal som delvis avser privat bruk och delvis avser yrkesmässigt bruk.

29 För det andra har den hänskjutande domstolen, efter att ha konstaterat att det, med hänsyn till tidpunkten för ingåendet av det avtal som är i fråga i det nationella målet, är direktiv 2009/72 som är relevant för avgörandet av det mål som är anhängigt vid den, påpekat att möjligheten att fritt byta elhandlare och det specifika konsumentskyddet ingår bland de principer som anges i detta direktiv och att möjligheten att frånträda ett avtal är nära knuten till bytet av elhandlare. Möjligheten att ta ut en avgift av kunden när den säger upp ett energileveransavtal som ingåtts för en fast löptid är emellertid problematisk, enligt den hänskjutande domstolen, med beaktande av garantin att fritt kunna byta elhandlare.

30 Det följer av artikel 3.7 i och bilaga I till direktiv 2009/72 att en kund som är konsument ska ha möjlighet att byta elhandlare eller frånträda avtalet utan kostnad. Artikel 3.7 kräver dessutom att en konsument enkelt ska kunna byta till en ny elhandlare utan att diskrimineras i fråga om kostnader och utan att de ekonomiska nackdelarna utgör ett medel för godtycklig diskriminering av andra elhandlare, så att kunden i praktiken inte kan byta elhandlare.

31 Artikel 4j.3a i energilagen, i vilken det föreskrivs att kunden kan påföras avgifter vid uppsägning i förtid av ett avtal med fast löptid, innehåller emellertid inte något undantag för konsumenter. Frågan uppkommer således huruvida denna lag strider mot direktiv 2009/72, närmare bestämt mot den höga konsumentskyddsnivå som föreskrivs i punkt 1 a och e i bilaga I till direktivet och som avses i skäl 51 i detta direktiv. Den hänskjutande domstolen har i detta avseende understrukit att det enligt polsk rätt är tillåtet att påföra avtalsvite, men att det inte föreskrivs några kriterier för beräkningen av dessa, bland annat vad gäller proportionalitet i förhållande till kostnaderna, riskerna eller den skada som lidits, vilket strider mot de krav som uppställs bland annat i artikel 3.7 i direktivet. I praktiken skulle sådana viten nämligen kunna motsvara de kostnader som skulle faktureras för den avtalade energileveransen, vilket i praktiken skulle göra det omöjligt att frånträda sådana avtal.

32 Under dessa omständigheter beslutade Sąd Okręgowy w Warszawie (Regiondomstolen i Warszawa) att förklara målet vilande och hänskjuta följande frågor till EU-domstolen för förhandsavgörande:

”1) Omfattas en jordbrukare som ingår ett avtal om köp av el som är avsedd såväl för jordbrukarens jordbruksföretag som för egen hushållsförbrukning av tillämpningsområdet för artikel 2 b och c i direktiv [93/13] och av den definition av en konsument som anges däri samt i skäl 17 i direktiv [2011/83]?

2) Ska artikel 3.5 och 3.7, skäl 51 i samt punkt 1 a och e i bilaga I till direktiv [2009/72], enligt vilka en konsument ska ha möjlighet att frånträda ett avtal om tillhandahållande av eltjänster utan kostnad, tolkas så, att de utgör hinder för att en elkund som är konsument åläggs ett avtalsvite när vederbörande säger upp ett avtal om leverans av el som ingåtts med fast löptid [(artikel 4j.3a i energilagen av den 10 april 1997)]?”

## Prövning av tolkningsfrågorna

### *Den första frågan*

33 Det ska inledningsvis påpekas att även om den hänskjutande domstolen i sin första fråga inte endast hänvisar till led b i artikel 2 i direktiv 93/13, som definierar begreppet konsument i den mening som avses i direktivet, utan även till led c i denna artikel, som definierar begreppet näringsidkare i den mening som avses i direktivet, framgår det av denna frågas lydelse och av skälen till begäran om förhandsavgörande att den hänskjutande domstolen endast efterfrågar en tolkning av begreppet konsument.

34 Under dessa omständigheter ska den hänskjutande domstolen anses ha ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 2 b i direktiv 93/13, jämförd med skäl 17 i direktiv 2011/83, ska tolkas så, att begreppet konsument, i den mening som avses i denna bestämmelse, omfattar en jordbrukare som ingår ett avtal om köp av el som är avsedd såväl för jordbrukarens jordbruksföretag som för egen hushållsförbrukning.

35 Enligt artikel 2 b i direktiv 93/13/EEG avses med konsument en fysisk person som i samband med avtal som omfattas av detta direktiv handlar för ändamål som faller utanför hans näring eller yrke.

36 Domstolen har i detta avseende vid upprepade tillfällen slagit fast att begreppet konsument, i den mening som avses i nämnda artikel 2 b, är objektivt och oberoende av de konkreta kunskaper som den berörda personen kan ha eller den information som denna person faktiskt förfogar över. Frågan huruvida den berörda personen är konsument ska således fastställas utifrån ett funktionellt kriterium, som består i att bedöma huruvida avtalsförhållandet har tillkommit inom ramen för en verksamhet som saknar samband med utövandet av ett yrke (se, för ett liknande resonemang, beslut av den 19 november 2015, Tarcău, C-74/15, EU:C:2015:772, punkt 27, och dom av den 8 juni 2023, YYY. (Begreppet konsument), C-570/21, EU:C:2023:456, punkt 30 och där angiven rättspraxis).

37 Vad gäller frågan huruvida, och i så fall i vilka fall, en person som har ingått ett avtal med dubbla syften, det vill säga ett avtal om en vara eller en tjänst som är avsedd för ändamål som delvis hänför sig till dennes affärsverksamhet eller yrkesverksamhet och således endast delvis saknar samband med denna verksamhet, ändå kan omfattas av begreppet konsument, i den mening som avses i nämnda artikel 2 b, har domstolen redan slagit fast att även om det inte är möjligt att enbart utifrån bestämmelsens ordalydelse fastställa detta, utesluter inte det sammanhang i vilket bestämmelsen ingår att en fysisk person som ingår ett sådant avtal i vissa fall kan kvalificeras som konsument, i den mening som avses i samma bestämmelse (se, för ett liknande resonemang, dom av den 8 juni 2023, YYY. (Begreppet konsument), C-570/21, EU:C:2023:456, punkterna 31–39).

38 Domstolen har i detta avseende slagit fast att det, för att säkerställa iakttagandet av de mål som unionslagstiftaren eftersträvar på området för konsumentavtal och konsekvensen i unionsrätten, särskilt ska tas hänsyn till begreppet konsument i skäl 17 i direktiv 2011/83, som förtydligar unionslagstiftarens avsikt vad gäller definitionen av begreppet konsument i fråga om avtal med dubbla syften. Av detta skäl framgår att om avtalet har ingåtts för ändamål som endast delvis omfattas av den berörda personens närings- eller yrkesverksamhet och näringssyftet är så begränsat att det inte dominerar avtalets övergripande sammanhang bör den personen betraktas som konsument (se, för ett liknande resonemang, dom av den 8 juni 2023, YYY. (Begreppet konsument), C-570/21, EU:C:2023:456, punkterna 40–45).

39 Domstolen har dessutom erinrat om att den tvingande karaktären hos bestämmelserna i direktiv 93/13 och de särskilda konsumentskyddskraven kräver en vid tolkning av begreppet konsument, i den mening som avses i artikel 2 b i direktivet, för att säkerställa direktivets ändamålsenliga verkan (se, för ett liknande resonemang, dom av den 8 juni 2023, YYY. (Begreppet konsument), C-570/21, EU:C:2023:456, punkt 46).

40 Domstolen har i detta sammanhang även understrukit att eftersom artikel 2 b i direktiv 93/13 syftar till att skydda konsumenterna vid oskäliga avtalsvillkor, kan den strikta tolkningen av begreppet konsument i domen Gruber (C-464/01, EU:C:2005:32), för att fastställa räckvidden av de undantagsregler om behörighet som föreskrivs i artiklarna 13–15 i konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 299, 1972, s. 32), i dess lydelse enligt de på varandra följande konventionerna om nya medlemsstaters tillträde till denna konvention, i fråga om avtal med dubbla syften, inte analogt utsträckas till att omfatta begreppet konsument i den mening som avses i artikel 2 b i direktiv 93/13 (dom av den 8 juni 2023, YYY. (Begreppet konsument), C-570/21, EU:C:2023:456, punkt 51).

41 Mot bakgrund av detta har domstolen fastställt att artikel 2 b i direktiv 93/13 ska tolkas så, att begreppet konsument i den mening som avses i den bestämmelsen omfattar en person som har ingått ett kreditavtal som är avsett att användas för ändamål som delvis har samband med personens närings- eller yrkesverksamhet och delvis ligger utanför denna verksamhet, tillsammans med en annan låntagare som inte har handlat inom ramen för sin närings- eller yrkesverksamhet, när näringssyftet är så begränsat att det inte dominerar avtalets övergripande sammanhang (se, för ett liknande resonemang, dom av den 8 juni 2023, YYY. (Begreppet konsument), C-570/21, EU:C:2023:456, punkt 53).

42 Av det ovan anförda följer att det, för att avgöra huruvida en fysisk person som ingår ett avtal med dubbla syften, som omfattas av direktiv 93/13, handlar för ändamål som faller utanför hans eller hennes näring eller yrke och följaktligen omfattas av begreppet konsument i den mening som avses i artikel 2 b i direktiv 93/13, ska prövas huruvida näringssyftet är så begränsat att det inte dominerar avtalets övergripande sammanhang.

43 Det framgår av fast rättspraxis att en nationell domstol som prövar ett mål avseende ett avtal som kan omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 93/13 är skyldig att beakta all bevisning, bland annat avtalets lydelse, för att undersöka huruvida den berörda personen kan kvalificeras som konsument i direktivets mening. För att kunna göra detta ska den nationella domstolen beakta samtliga omständigheter i det enskilda fallet, bland annat vilket slags vara eller tjänst som omfattas av avtalet, som kan visa för vilket ändamål varan eller tjänsten har förvärvats (dom av den 8 juni 2023, YYY. (Begreppet konsument), C-570/21, EU:C:2023:456, punkt 55 och där angiven rättspraxis).

44 Detsamma gäller när det är fråga om ett avtal med dubbla syften, vid bedömningen av dels omfattningen av var och en av de två delarna av ett sådant avtal, mot bakgrund av avtalets övergripande sammanhang, dels avtalets huvudsakliga syfte. När det är fråga om ett avtal med dubbla syften ankommer det således på den nationella domstolen att pröva samtliga omständigheter kring det i målet aktuella avtalet och att, på grundval av den objektiva bevisning som den förfogar över, bedöma i vilken mån avtalets yrkesmässiga eller icke-yrkesmässiga ändamål är dominerande med avseende på avtalets övergripande sammanhang (se, analogt, dom av den 8 juni 2023, YYY. (Begreppet konsument), C-570/21, EU:C:2023:456, punkterna 56 och 58).

45 Även om villkoren i det berörda avtalet ska beaktas, räcker de således inte i sig för att avgöra huruvida den berörda fysiska personen, genom att ingå ett sådant avtal med dubbla syften, har agerat för ändamål som faller utanför hans eller hennes näring eller yrke. Med hänsyn till föremålet för det avtal som är i fråga i det nationella målet, vilket avser köp av el, ska det emellertid preciseras att en uppskattning av den årliga elförbrukningen som parterna förväntar sig ska vara hög, kan visa att näringssyftet är dominerande, medan en låg uppskattning av förbrukningen sannolikt visar att det dominerande ändamålet är användning inom hushållet.

46 Med beaktande av vad som anförts ovan ska den första frågan besvaras enligt följande. Artikel 2 b i direktiv 93/13, jämförd med skäl 17 i direktiv 2011/83, ska tolkas så, att en jordbrukare som ingår ett avtal om köp av el som är avsedd såväl för jordbrukarens jordbruksföretag som för egen hushållsförbrukning, omfattas av begreppet konsument, i den mening som avses i denna bestämmelse, när näringssyftet med detta avtal är så begränsat att det inte dominerar avtalets övergripande sammanhang.

### *Den andra frågan*

47 Det ska inledningsvis påpekas att det av begäran om förhandsavgörande inte framgår på vilket sätt den tolkning av artikel 3.5 i direktiv 2009/72 som avses i den andra frågan skulle vara relevant för att avgöra det nationella målet. Enligt nämnda artikel 3.5 a och b ska medlemsstaterna nämligen säkerställa dels att om en kund under iakttagande av de avtalsenliga villkoren önskar byta elhandlare, den eller de berörda operatörerna genomför detta byte inom tre veckor, dels att kunderna har rätt att erhålla samtliga relevanta förbrukningsuppgifter, vilka ska beviljas kunderna utan diskriminering i fråga om kostnader, investeringar och tid.

48 Det framgår emellertid av begäran om förhandsavgörande att det avtal som är i fråga i det nationella målet sades upp innan det trädde i kraft och innan någon elleverans enligt avtalet hade ägt rum. Under dessa omständigheter, och i avsaknad av en förklaring från den hänskjutande domstolen i detta avseende, finns det inget som visar på vilket sätt det nationella målet rör ett fall av elhandlarbyte. Det finns inte heller något som tyder på att tvisten rör elhandlarens tillhandahållande av förbrukningsuppgifter. Rätten att enkelt byta elhandlare, vilken enligt artikel 2 led 12 i direktiv 2009/72, jämförd med artikel 33 i samma direktiv, sedan den 1 juli 2007 tillkommer samtliga kunder, i den mening som avses i artikel 2 led 7 i direktivet, och mot bakgrund av vilken den hänskjutande domstolen har uttryckt tvivel som motiverar den andra frågan, föreskrivs dessutom specifikt i artikel 3.7 i direktivet, vilken också är föremål för denna fråga.

49 Den begärda tolkningen av punkt 1 e i bilaga I till direktiv 2009/72, till vilken det också hänvisas i den andra frågan, framstår inte heller som nödvändig för att avgöra det nationella målet. Denna bestämmelse avser nämligen byte av elhandlare, medan det, såsom konstaterats i föregående punkt, inte framgår av begäran om förhandsavgörande på vilket sätt tvisten rör ett sådant byte.

50 Det ska vidare erinras om att begreppet konsument, som används av den hänskjutande domstolen i den andra frågan, inte definieras i direktiv 2009/72, men att EU-domstolen redan har slagit fast att om inget annat anges i en viss bestämmelse i direktivet, har detta begrepp i direktivet en vid betydelse och omfattar i princip alla ”slutkunder” i den mening som avses i artikel 2 led 9 i direktivet, det vill säga såväl ”hushållskunder”, i den mening som avses i artikel 2 led 10, som ”icke-hushållskunder” i den mening som avses i nämnda artikel 2 led 11 (se, för ett liknande resonemang, dom av den 11 januari 2024, G (Avgifter vid förtida uppsägning av avtal), C-371/22, EU:C:2024:21, punkt 35).

51 Det framgår emellertid av begäran om förhandsavgörande att det är räckvidden av den åtgärd som anges i punkt 1 a femte strecksatsen i bilaga I till direktiv 2009/72 som utgör kärnan i den hänskjutande domstolens frågor. Bilaga I avser närmare bestämt, såsom framgår av artikel 3.7 sista meningen i direktivet, ”hushållskunder” i den mening som avses i artikel 2 led 10 i direktivet.

52 Slutligen framgår det av handlingarna i målet att det avtal som är i fråga i det nationella målet inte bara ingicks med en fast löptid, utan även till ett fast pris för hela avtalets löptid.

53 Mot denna bakgrund ska den hänskjutande domstolen anses ha ställt den andra frågan för att få klarhet i huruvida artikel 3.7 i och punkt 1 a i bilaga I till direktiv 2009/72, jämförda med skäl 51 i samma direktiv, ska tolkas så, att de utgör hinder för en nationell lagstiftning som tillåter att en hushållskund åläggs ett avtalsvite när kunden i förtid säger upp ett elleveransavtal som ingåtts med fast löptid och fast pris.

54 Vid tolkningen av en unionsbestämmelse ska inte bara lydelsen beaktas, utan också sammanhanget och de mål som eftersträvas med de föreskrifter som bestämmelsen ingår i (dom av den 7 juni 2005, VEMW m.fl., C-17/03, EU:C:2005:362, punkt 41, och dom av den 11 januari 2024, G (Avgifter vid förtida uppsägning av avtal), C-371/22, EU:C:2024:21, punkt 32).

55 Vad för det första gäller lydelsen av de bestämmelser som är föremål för tolkningsfrågan, ska det erinras om att medlemsstaterna enligt artikel 3.7 i direktiv 2009/72 ska vidta lämpliga åtgärder för att skydda slutkunderna, säkerställa en hög konsumentskyddsnivå, särskilt vad gäller transparens i fråga om allmänna avtalsvillkor, allmän information och mekanismer för tvistlösning, samt se till att berättigade kunder i praktiken lätt kan byta till en ny elhandlare. I denna bestämmelse anges dessutom att åtminstone när det gäller hushållskunder ska dessa åtgärder omfatta dem som anges i direktivets bilaga I.

56 Såsom framgår av punkt 1 a femte strecksatsen i bilaga I ingår bland dessa åtgärder som syftar till att säkerställa att kunderna har rätt till ett avtal med sin elhandlare, i vilket det bland annat ska anges ”huruvida det ska vara tillåtet att frånträda [avtalet] utan kostnad”.

57 Det framgår emellertid av en jämförelse mellan de olika språkversionerna av direktiv 2009/72 att det endast är i den franska språkversionen som denna bestämmelse tycks ange att medlemsstaterna, åtminstone vad gäller hushållskunder, ska vidta åtgärder för att säkerställa att det avtal som kunderna ingår med sin elhandlare ger dem rätt att frånträda avtalet utan kostnad. I samtliga andra språkversioner av direktivet anges nämligen endast att medlemsstaterna, åtminstone vad gäller hushållskunder, ska vidta åtgärder för att säkerställa att kunderna har rätt till ett avtal med sin elhandlare i vilket det preciseras huruvida det är möjligt att frånträda avtalet utan kostnad.

58 Enligt fast rättspraxis kan den formulering som använts i en av språkversionerna av en unionsrättslig bestämmelse emellertid inte ensam ligga till grund för tolkningen av denna bestämmelse eller ges företräde i förhållande till övriga språkversioner. Behovet av att tillämpa, och följaktligen tolka, en unionsbestämmelse enhetligt utesluter nämligen att en bestämmelse i oklara fall betraktas isolerad i en av sina språkversioner, och kräver i stället att bestämmelsen tolkas med hänsyn till systematiken i och ändamålet med de föreskrifter i vilka den ingår (dom av den 30 juni 2022, Allianz Elementar Versicherung, C-652/20, EU:C:2022:514, punkt 36 och där angiven rättspraxis).

59 Det ska dessutom erinras om att det i punkt 1 a sista stycket i bilaga I till direktiv 2009/72 preciseras att avtalsvillkoren ska vara skäliga och kända på förhand. Information om dem bör under alla omständigheter ges innan avtalet ingås eller bekräftas.

60 Av dessa omständigheter följer att det framgår av ordalydelsen i artikel 3.7 i och punkt 1 a i bilaga I till direktiv 2009/72 att medlemsstaterna, åtminstone vad gäller hushållskunder, ska vidta de nödvändiga åtgärderna för att se till att dessa kunder, om de så önskar, i praktiken lätt kan byta till en ny elhandlare. Medlemsstaterna ska dessutom vidta de nödvändiga åtgärderna för att säkerställa att avtalsvillkoren är skäliga, formulerade i klara ordalag och kända på förhand, så att kunden kan förstå avtalets räckvidd innan avtalet undertecknas och ge sitt samtycke till dem på ett fritt och informerat sätt, och därmed uppfylla det krav på transparens som följer av denna ordalydelse, och för att det ska finnas en mekanism för att lösa eventuella tvister som kan uppstå mellan dessa kunder och deras elhandlare.

61 Ordalydelsen i dessa bestämmelser gör det däremot inte möjligt att avgöra huruvida de utesluter möjligheten för medlemsstaterna att i sin nationella lagstiftning föreskriva att en hushållskund kan åläggas ett avtalsvite när denne i förtid säger upp ett elleveransavtal som ingåtts med fast löptid och fast pris.

62 Det ska i detta hänseende särskilt påpekas att den omständigheten att det enligt en nationell lagstiftning är tillåtet att ett elleveransavtal med fast löptid och fast pris anger att avtalsvite ska utgå för det fall kunden säger upp avtalet i förtid inte nödvändigtvis utgör hinder för att kunden i praktiken lätt kan byta till en ny elhandlare, såsom föreskrivs i artikel 3.7 i direktiv 2009/72, under förutsättning att denna lagstiftning innehåller instrument som gör det möjligt att säkerställa att de villkor som anges i punkt 60 ovan är uppfyllda, och särskilt att kontrollera storleken på ett sådant vite (se, analogt, dom av den 11 januari 2024, G (Avgifter vid förtida uppsägning av avtal), C-371/22, EU:C:2024:21, punkt 37). Det är nämligen snarare detta belopp än själva förekomsten av ett sådant vite i princip som kan utgöra hinder för ett sådant byte.

63 Vad för det andra gäller det sammanhang i vilket artikel 3.7 i och punkt 1 a i bilaga I till direktiv 2009/72 ingår, ska det inledningsvis påpekas att det i artikel 3.5 i direktivet preciseras att byte av elhandlare sker under iakttagande av de avtalsenliga villkoren. På samma sätt åläggs tillsynsmyndigheterna enligt artikel 37.1 led l i nämnda direktiv att respektera avtalsfriheten både för avtal som kan avbrytas och för långtidsavtal, förutsatt att dessa stämmer överens med unionslagstiftningen och unionens politik.

64 Det är vidare riktigt att enligt punkt 1 e i bilaga I till direktiv 2009/72, jämförd med artikel 3.7 i samma direktiv, ska medlemsstaterna, åtminstone vad gäller hushållskunder, vidta åtgärder för att säkerställa att dessa kunder har ”möjlighet att byta elhandlare utan kostnad”. Av detta kan emellertid inte slutsatsen dras att direktiv 2009/72 i princip utgör hinder för att ålägga ett avtalsvite när en hushållskund i förtid säger upp ett elleveransavtal som ingåtts med fast löptid och fast pris.

65 Om punkt 1 e i bilaga I till direktiv 2009/72 ansågs innebära att en hushållskund, även när denne i förtid säger upp ett elleveransavtal som ingåtts med fast löptid och fast pris, aldrig kan åläggas ett avtalsvite, skulle detta nämligen strida mot ordalydelsen i punkt 1 a femte strecksatsen i bilaga I till direktivet i de flesta språkversioner och, enligt den språkversion av denna som används, frånta sistnämnda bestämmelse dess ändamålsenliga verkan eller göra direktiv 2009/72 motsägelsefullt.

66 När en unionsbestämmelse kan bli föremål för flera tolkningar ska företräde ges för den tolkning som är ägnad att säkerställa bestämmelsens ändamålsenliga verkan (dom av den 24 februari 2000, kommissionen/Frankrike, C-434/97, EU:C:2000:98, punkt 21, och dom av den 23 november 2023, EVN Business Service m.fl., C-480/22, EU:C:2023:918, punkt 37 och där angiven rättspraxis). Enligt en allmän tolkningsprincip ska dessutom en bestämmelse, så långt det är möjligt, tolkas på ett sätt som inte påverkar dess giltighet (dom av den 4 oktober 2001, Italien/kommissionen, C-403/99, EU:C:2001:507, punkt 37, och dom av den 21 september 2023, Stappert Deutschland, C-210/22, EU:C:2023:693, punkt 47 och där angiven rättspraxis).

67 Domstolen finner således att de eventuella kostnader för byte av elhandlare som avses i punkt 1 e i bilaga I till direktiv 2009/72 skiljer sig från de kostnader för att frånträda ett avtal som avses i led a i denna bestämmelse, och att punkt 1 e i bilaga I i princip inte utesluter att medlemsstaterna i sin nationella lagstiftning behåller möjligheten att föreskriva att en hushållskund kan åläggas ett avtalsvite när denne i förtid säger upp ett elleveransavtal som ingåtts med fast löptid och fast pris.

68 Detta var för övrigt unionslagstiftarens uttryckliga ståndpunkt när den antog direktiv 2019/944, vilket tydligt framgår av artikel 12.2 och 12.3 i direktivet, vilket enligt skäl 1 utgör en omarbetning av direktiv 2009/72 och ersätter det direktivet sedan den 1 januari 2021,

69 Slutligen anges i skäl 51 i direktiv 2009/72 endast, för det första, att konsumenternas intresse bör stå i centrum för detta direktiv och tjänsternas kvalitet bör höra till elföretagens centrala ansvarsområden, för det andra att befintliga konsumenträttigheter behöver stärkas och tryggas och bör innefatta ökad transparens, för det tredje att konsumentskyddet bör säkerställa att alla konsumenter inom gemenskapens utökade ansvarsområde kan dra nytta av en konkurrensutsatt marknad och, för det fjärde, att medlemsstaterna eller, om en medlemsstat föreskrivit detta, tillsynsmyndigheterna, bör se till att konsumenträttigheterna tillgodoses. Detta skäl innehåller således inte någon uppgift som innebär att medlemsstaterna i princip fråntas möjligheten att i sin nationella lagstiftning föreskriva att en hushållskund kan åläggas ett avtalsvite när denne i förtid säger upp ett elleveransavtal som ingåtts med fast löptid och fast pris.

70 I skäl 52 i direktivet anges däremot att konsumenterna bör få tydlig och begriplig information om sina rättigheter i förhållande till energisektorn, och i skäl 54 i direktivet preciseras att alla konsumenter ska ges möjligheter till tvistlösning enligt artikel 3.7 i direktivet.

71 Domstolen konstaterar således att det inte framgår av det sammanhang i vilket artikel 3.7 i och punkt 1 a i bilaga I till direktiv 2009/72 ingår att dessa bestämmelser i princip utgör hinder för en nationell lagstiftning som tillåter att en hushållskund åläggs ett avtalsvite när denne i förtid säger upp ett elleveransavtal som ingåtts med fast löptid och fast pris. Däremot framgår det av detta sammanhang att en sådan nationell lagstiftning, såsom redan framgår av ordalydelsen i de bestämmelser som ska tolkas, ska säkerställa att kunder, bland annat hushållskunder, har rätt att välja elhandlare och på ett tydligt och begripligt sätt informeras om sina rättigheter och ges möjlighet att inom ramen för en tvistlösningsmekanism göra sina rättigheter gällande (se, analogt, dom av den 11 januari 2024, G (Avgifter vid förtida uppsägning av avtal), C-371/22, EU:C:2024:21, punkt 44).

72 Vad för det tredje gäller de mål som eftersträvas med direktiv 2009/72 har domstolen redan slagit fast att enligt direktivets artikel 1 är syftet med direktivet att fastställa gemensamma regler för produktion, överföring, distribution och leverans av el samt bestämmelser om konsumentskydd, i syfte att förbättra och integrera konkurrensutsatta elmarknader i unionen. Såsom framgår av skälen 3, 7 och 8 i direktivet syftar direktivet bland annat till att upprätta en fullständigt öppen och konkurrensutsatt inre marknad för el, som gör det möjligt för alla konsumenter att fritt välja elhandlare och som gör det möjligt för alla konsumenter att fritt leverera sina produkter till sina kunder, att främja konkurrenskraften på den inre marknaden för att säkerställa att el levereras till lägsta möjliga pris och att skapa rättvisa konkurrensvillkor på denna marknad, i syfte att fullborda den inre marknaden för el (dom av den 11 januari 2024, G (Avgifter vid förtida uppsägning av avtal), C-371/22, EU:C:2024:21, punkt 45 och där angiven rättspraxis).

73 Det ska i detta hänseende erinras om att domstolen även har slagit fast att elleveransavtal med fast löptid och fast pris kan säkerställa att kunderna skyddas genom att de garanteras ett lågt och stabilt elpris, genom att konsumenterna ges visshet om att de väntande kostnaderna inte kommer att variera under hela avtalstiden. För att kunna fullgöra sina åtaganden enligt sådana avtal är det emellertid möjligt att elhandlaren haft särskilda kostnader som kan ha medfört merkostnader för denne jämfört med vad denne hade haft om det varit fråga om ett tillsvidareavtal med rörligt pris. Det kan därvid vara fråga om kostnader som har uppkommit för elhandlaren för att skydda sig mot kostnadsvolatilitet på grossistmarknaden. Möjligheten att

tillåta att kunden åläggs avtalsvite när denne i förtid säger upp denna typ av avtal med fast löptid och fast pris kan således göra det möjligt för elhandlaren att få kompensation för de särskilda kostnader som denne haft till följd av denna typ av avtal, samtidigt som elhandlaren inte behöver övervältra den ekonomiska risk som är förenad med sådana avtal på samtliga kunder; detta skulle annars kunna leda till höjda elpriser för kunderna vilket i slutändan skulle strida mot målet att garantera konsumenterna lägsta möjliga elpriser (dom av den 11 januari 2024, G (Avgifter vid förtida uppsägning av avtal), C-371/22, EU:C:2024:21, punkt 47).

74 Enligt domstolen skulle emellertid hänsyn även tas till det allmänna målet med direktiv 2009/72, nämligen att fullborda den inre marknaden för el, och till de specifikare mål som anges i skälen 51 och 57 i detta direktiv, nämligen att konsumenterna ska kunna dra fördel av en konkurrensutsatt och liberaliserad marknad. Domstolen konstaterade således att förverkligandet av dessa mål skulle äventyras om det enligt nationell lagstiftning var tillåtet att påföra avtalsvite som inte alls stod i proportion till de kostnader som uppkommit i samband med avtalet men som inte täckts fullt ut på grund av att avtalet sagts upp i förtid. Sådana avtalsviten kan nämligen på konstlad väg avhålla kunder från att i förtid säga upp elleveransavtal med fast löptid och fast pris bland annat för att byta till en ny elhandlare, och avtalsvitena skulle därmed hindra kunderna från att dra full fördel av en konkurrenskraftig och liberaliserad inre marknad för el (dom av den 11 januari 2024, G (Avgifter vid förtida uppsägning av avtal), C-371/22, EU:C:2024:21, punkt 48).

75 Dessa överväganden, som domstolen gjorde i ett mål som rörde uppsägning i förtid av ett elleveransavtal med fast löptid och fast pris av en icke-hushållskund, kan överföras på ett avtal av samma slag som ingåtts med en hushållskund, eftersom det i direktiv 2009/72, vad gäller de mål som det erinrats om i punkterna 72–74 ovan, inte görs någon åtskillnad beroende på den berörda konsumentens ställning.

76 Målen med direktiv 2009/72 visar således att medlemsstaterna i princip ska ha möjlighet att i sin nationella lagstiftning föreskriva att en hushållskund kan åläggas ett avtalsvite när denne i förtid säger upp ett elleveransavtal som ingåtts med fast löptid och fast pris, under förutsättning att de allmänna villkor som följer av detta direktiv, särskilt vad gäller nödvändig information till kunden och förekomsten av en tvistlösningsmekanism, är uppfyllda.

77 Eftersom den andra frågan, enligt den hänskjutande domstolens uppgifter, avser nationell lagstiftning enligt vilken det är tillåtet att påföra avtalsvite, men utan att det föreskrivs något kriterium för hur dessa ska beräknas, bland annat vad gäller proportionalitet i förhållande till kostnaderna, riskerna eller den skada som lidits, ska det preciseras att även om direktiv 2009/72 inte innehåller några uppgifter i detta avseende, ska medlemsstaterna enligt fast rättspraxis utöva sina befogenheter med iakttagande av unionsrätten, och får således därvid inte äventyra den ändamålsenliga verkan av direktiv 2009/72 (dom av den 11 januari 2024, G (Avgifter vid förtida uppsägning av avtal), C-371/22, EU:C:2024:21, punkt 50 och där angiven rättspraxis).

78 Den ändamålsenliga verkan av direktiv 2009/72 skulle äventyras om det, inom ramen för den tvistlösningsmekanism som medlemsstaterna ska inrätta enligt detta direktiv till förmån för elkonsumenterna, inte var möjligt för den handläggande förvaltningsmyndigheten eller den domstol vid vilken talan väckts att bedöma storleken på ett sådant avtalsvite som det som är aktuellt i det nationella målet och, i förekommande fall, sätta ned eller till och med undanröja vitet om det framkommer att vitet, mot bakgrund av samtliga omständigheter i det enskilda fallet, inte är proportionerligt i förhållande till de med anledning av ett sådant avtal som det nu aktuella uppkomna kostnaderna, som dock inte täckts fullt ut på grund av att avtalet sagts upp i förtid; avtalsvitet skulle därvid i praktiken innebära att verkan av slutförbrukarens rätt att lätt

kunna byta till en ny elleverantör går förlorad och det skulle undergräva de mål som eftersträvas med direktiv 2009/72 (se, analogt, dom av den 11 januari 2024, G (Avgifter vid förtida uppsägning av avtal), C-371/22, EU:C:2024:21, punkt 51).

79 Det ankommer visserligen enbart på den nationella myndighet som handlägger en eventuell tvist att bedöma huruvida ett sådant avtalsvite är proportionerligt. För att ge den hänskjutande domstolen ett användbart svar ska det emellertid även påpekas att man vid denna bedömning kan ta hänsyn till bland annat följande omständigheter: det aktuella avtalets ursprungliga löptid, den återstående avtalstiden då avtalet sägs upp, den kvantitet el som köpts in för att fullgöra avtalet men som i slutändan inte kommer att förbrukas av kunden, samt de medel som står en skäligen aktsam elhandlare till buds för att begränsa eventuella ekonomiska förluster som elhandlaren åsamkas med anledning av att avtalet sägs upp i förtid (se, analogt, dom av den 11 januari 2024, G (Avgifter vid förtida uppsägning av avtal), C-371/22, EU:C:2024:21, punkt 52).

80 Av det ovan anförda följer att artikel 3.7 i och punkt 1 a i bilaga I till direktiv 2009/72, jämförda med skäl 51 i samma direktiv, inte utgör hinder för en sådan nationell lagstiftning som den som är aktuell i det nationella målet, under förutsättning att en sådan lagstiftning säkerställer att det avtalsvite som kan föreskrivas i denna lagstiftning är skäligt, tydligt, känt på förhand och frivilligt samtyckt till, samt att det finns en möjlighet att få saken prövad genom förvaltningsmyndighets eller domstols försorg varvid handläggande myndighet eller domstol utifrån samtliga omständigheter i fallet kan bedöma om avtalsvitet är proportionerligt och, i förekommande fall, sätta ned eller undanröja vitet (se, analogt, dom av den 11 januari 2024, G (Avgifter vid förtida uppsägning av avtal), C-371/22, EU:C:2024:21, punkt 55).

81 För att kunna ge den hänskjutande domstolen ett användbart svar ska det även preciseras att det, med hänsyn till denna tolkning, saknar betydelse huruvida S.J. i det nationella målet kvalificeras som ”hushållskund”, i den mening som avses i artikel 2 led 10 i direktiv 2009/72, eller som ”icke-hushållskund”, i den mening som avses i artikel 2 led 11 i direktivet. En analog tolkning gäller nämligen när en icke-hushållskund i förtid säger upp ett elleveransavtal som ingåtts med fast löptid och fast pris (se, för ett liknande resonemang, dom av den 11 januari 2024, G (Avgifter vid förtida uppsägning av avtal), C-371/22, EU:C:2024:21, punkt 55).

82 Enligt punkt 1 i bilaga I till direktiv 2009/72 påverkar denna tolkning emellertid inte de rättigheter som en kund som S.J. i eventuellt kan ha enligt unionslagstiftningen om konsumentskydd, bland annat direktiv 93/13, om kunden i övrigt omfattas av begreppet konsument i den mening som avses i artikel 2 b i sistnämnda direktiv.

83 Mot bakgrund av det ovan anförda ska den andra frågan besvaras enligt följande. Artikel 3.7 i och punkt 1 a i bilaga I till direktiv 2009/72, jämförda med skäl 51 i samma direktiv, ska tolkas så, att de inte utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken en hushållskund, som i förtid säger upp ett avtal om elleverans som ingåtts med fast löptid och fast pris, är skyldig att betala det avtalsvite som föreskrivs i avtalet, under förutsättning att denna lagstiftning dels säkerställer att ett sådant avtalsvite är skäligt, tydligt, känt på förhand och frivilligt samtyckt till, dels att det finns en möjlighet att få saken prövad genom förvaltningsmyndighets eller domstols försorg varvid handläggande myndighet eller domstol utifrån samtliga omständigheter i fallet kan bedöma om avtalsvitet är proportionerligt och, i förekommande fall, sätta ned eller undanröja vitet. Denna tolkning påverkar inte de rättigheter som en sådan kund eventuellt kan ha enligt unionslagstiftningen om konsumentskydd, bland annat direktiv 93/13, om kunden i övrigt omfattas av begreppet konsument i den mening som avses i artikel 2 b i detta direktiv.

## Rättegångskostnader

84 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (fjärde avdelningen) följande:

1) **Artikel 2 b i rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal, jämförd med skäl 17 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU av den 25 oktober 2011 om konsumenträttigheter och om ändring av rådets direktiv 93/13/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG och om upphävande av rådets direktiv 85/577/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG,**

   **ska tolkas så,**

   **att en jordbrukare som ingår ett avtal om köp av el som är avsedd såväl för jordbrukarens jordbruksföretag som för egen hushållsförbrukning, omfattas av begreppet konsument, i den mening som avses i denna bestämmelse, när näringssyftet med detta avtal är så begränsat att det inte dominerar avtalets övergripande sammanhang.**

2) **Artikel 3.7 i och punkt 1 a i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG, jämförda med skäl 51 i direktiv 2009/72,**

   **ska tolkas så,**

   **att de inte utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken en hushållskund, som i förtid säger upp ett avtal om elleverans som ingåtts med fast löptid och fast pris, är skyldig att betala det avtalsvite som föreskrivs i avtalet, under förutsättning att denna lagstiftning dels säkerställer att ett sådant avtalsvite är skäligt, tydligt, känt på förhand och frivilligt samtyckt till, dels att det finns en möjlighet att få saken prövad genom förvaltningsmyndighets eller domstols försorg varvid handläggande myndighet eller domstol utifrån samtliga omständigheter i fallet kan bedöma om avtalsvitet är proportionerligt och, i förekommande fall, sätta ned eller undanröja vitet. Denna tolkning påverkar inte de rättigheter som en sådan kund eventuellt kan ha enligt unionslagstiftningen om konsumentskydd, bland annat direktiv 93/13, om kunden i övrigt omfattas av begreppet konsument i den mening som avses i artikel 2 b i detta direktiv.**

Underskrifter